

A kötetről

2011. augusztus 22–27. között zajlott Kolozsvárt *Nyelv és kultúra a változó régiókban* címmel a VII. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus. A felsorakozott kilenc tudományterület egyike az etnológia és antropológia volt.

Az európai társadalomnak a 20. században olyan radikális eseményekre kellett válaszolnia, mint a tömegpusztítással, a migrációval és az országhatárok újramodellálásával szembesítő világháborúk, a társadalmi kapcsolatokat és a mentalitást meghatározó ideológiai konstrukciók (nacionalizmus, totalitárius ideológiák), az individuális életstratégiákra kiható gazdasági változások (a magántulajdon státusa, eltérő gazdálkodási technológiák, a munkaerőpiac), a kommunikáció és az információ forradalma. A *Nyelv és kultúra a változó régiókban* Hungarológiai Kongresszus az etnológiai és antropológiai szekciók résztvevőinek figyelmét ezekre a kontextusokra, valamint e kontextusok és a kulturális örökség szerkezete és státusa közötti összefüggésekre kívánta irányítani. Az előadások a *Patrimónium és társadalom a 20. században* tematikába integrálódtak, s ezen belül az *Alfabetizáció, íráshasználati hagyományok és habitusuk, Bor, kultúra, társadalom, A moldvai csángók kutatásának újabb eredményei, Kulturális örökség, társadalom és modernizáció a Székelyföldön, Népi vallásosság Erdélyben, Tánc – nyelv – közösség a változó régióban, Tárgyak és kontextusok* tömbökbe sorolódtak.

Ebből a gazdag programból kerül most válogatás a tisztelt olvasók kezébe.

Jakab Albert Zsolt tanulmánya Kolozsvár társadalmának több mint fél évezredes emlékéllítási hagyományát rekonstruálja. Az 1440-es évektől nyomon követhető gyakorlat az idő társadalmi felfedezésének kezdetét, a múlt, az események és egyének számon tartásának fokozódó igényét jelzi. Mayer János és Mayer István egy észak-bácskai többetnikumú település emlékjeleiben és -állításában az identitások elkülönülését és a az etnikus csoportok közötti kommunikációját követi nyomon, az ezredforduló éveiben.

Olosz Katalin kutatása az erdélyi népballada kevésbé ismert gyűjtőjére irányítja a figyelmet. Arra a Kanyaró Ferencre, aki a századfordulón a kolozsvári unitárius kollégium diákjait biztatta a népköltészeti alkotások lejegyzésére. Czövek Judit az archaikus imák kutatását folytatja, amikor a bennük előforduló angyal-képzet dualisztikus szerveződését tárja fel. Fábián Gabriella a székelyföldi vallásos mozgalmak egyik intézményének, a Rózsafüzér Társulat történetéhez sorokoztat fel újabb adatokat.

Egyed Ákos tanulmánya a reformkori székelyföldi politikai gondolkodás két opciójának, a rendi és polgári nemzet eszményének viszonyára tér ki. Pozsony Ferenc a Székelyföld iránti „népismeit”, majd tudományos néprajzi érdeklődés kialakulását, korszakait és eredményeit összegzi. Nagy Botond a 19-20. század fordulójának idejében a Székelyföldön kibontakozott migrációs folyamatot, annak méreteit és következményeit kutatja.

Bereczki Ibolya a Homoród folyó vidékén fekvő település lakás-, lakberendezés- és tárgykultúrának a 20. század során bekövetkezett változásait foglalja össze. Balázs Lajos a nemi kultúra, nemi erkölcs újabb tendenciáiba enged betekintést.

Lukács László a moldvai csángók Szent István tiszteletének, kulturális emlékezetének tartalmi motívumait, szöveghagyományát és rítusait, szertartásait állítja rendszerbe. Lajos Veronika a gyermekáldáshoz, a gyermekekhez való viszonyulás 1989 utáni változásait vizsgálja egy moldvai csángó faluban.

Silling Léda a vajdasági vásárok „változó világát” teszi láthatóvá. Simon András a Délnyugat-Dunántúl szőlőtermesztésével kapcsolatos kitalált hagyományait, turizmusszervezési stratégiáit elemzi, Mód László pedig a borfogyasztáshoz kapcsolódó új szerveződésformákat, a borkóstoló társaságok működését mutatja be.

A kötetet egy táncantropológiai tanulmánytömb zárja. Könczei Csilla táncelméleti tanulmánya a tánc és a nyelv analógiáit sorakoztatja fel. Ezt követően Karácsony Zoltán a kalotaszegi legényes előadásmódbeli különbségeit mutatja be, Könczei Csongor az előadóművészetnek, Varga Sándor pedig a táncház-turizmusnak a tánckultúrára, a tánc-hoz való viszonyulásra gyakorolt hatásáról értekezik.¹

A tanulmányok nagy része a népi kultúra, a társadalom szerkezetének, a kulturális elemek funkciójának megváltozását rögzíti. Ugyanilyen izgalmas azt követni nyomon, hogy a megváltozott körülmények között milyen új szokások, kulturális habitusok, attitűdök állandósultak, a magyar nyelvterület különböző régióiban.

Kolozsvár, 2015 májusa

A szerkesztők

---

¹ A táncantropológiai tanulmányok világot láttak a következő kötetben: Könczei Csongor (szerk.): *Az erdélyi magyar táncművészet és tánctudomány az ezredfordulón II.* Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Kolozsvár, 2014.